

„Monitor chiński” omawia i komentuje aktualną sytuację polityczną, gospodarczą i społeczną w Chińskiej Republice Ludowej oraz chińskie działania w Europie Środkowo-Wschodniej.

DR BARTOSZ KOWALSKI

OŚRODEK SPRAW AZJATYCKICH
UNIwersytet ŁÓDZKI

MONITOR CHIŃSKI

KWIECIEŃ 2023

Wizyta Xi Jinpinga w Moskwie konsoliduje partnerstwo chińsko-rosyjskie. Celem wizyty było przede wszystkim budowanie poczucia wspólnoty i konsolidacji antyzachodniego tandemu, a także legitymizowania reżimu Władimira Putina. Choć między Chinami i Rosją nie brakuje rozbieżności, to wojna w Ukrainie wyraźnie skonsolidowała ich współpracę i ugruntowała współzależność „strategicznych partnerów” w zakresie bezpieczeństwa militarnego, gospodarczego i normatywnego. Jednocześnie współpraca ta jest coraz wyraźniej korzystniejsza dla Chin niż dla Rosji, co wynika z rosnącej asymetrii między „strategicznymi partnerami”.

I. WYDARZENIA SZCZEBŁA CENTRALNEGO

1 marca: chińskie Jiangnan Chemical podpisuje kontrakt z kopalnią uranu Rossing w Namibii. Umowa o wartości 688 mln USD przewiduje dostawę usług górniczych (wysadzanie, wydobywanie i transport) w latach 2024-2036. Kopalnia Rossing, która należy do China National Nuclear Corporation, jest piątą największą kopalnią uranu na świecie; w ub. roku wydobyto tam blisko 2,5 ton uranu (ok. 5% światowego wydobycia).

2 marca: USA zatwierdzają nową dostawę uzbrojenia dla Tajwanu. W obliczu rosnącej presji ze strony sił powietrznych ChRL, amerykański Departament Obrony zatwierdził propozycję sprzedaży uzbrojenia o wartości 619 mln USD, w tym rakiety dla samolotów F-16, które mają zwiększyć zdolność Tajwanu do obrony własnej strefy powietrznej i interoperacyjności z USA.

2 marca: rozmowy ministra spraw zagranicznych ChRL Qin Ganga z szefami MSZ Francji i Niemiec. Według komunikatu strony chińskiej Catherine Colonna powiedziała, że prezydent Macron pozytywnie ocenił 12-punktową propozycję Pekinu w sprawie politycznego „rozwiązania kryzysu ukraińskiego”; wyraziła również nadzieję, że „Chiny odegrają ważną rolę w jak najszybszym zakończeniu konfliktu”. Z kolei Qing Gang przedstawił chińskie stanowisko w tej sprawie, wskazując, że „zaangażowane strony powinny wyciągnąć poważne wnioski” i pracować nad budową „zrównoważonego” i „efektywnego” systemu bezpieczeństwa europejskiego. Bardzo podobne stwierdzenia padły w czasie rozmowy Qin Ganga z szefową niemieckiego MSZ Annaleną Baerbock (nt. chińskich prób poróżnienia Europy Zachodniej i USA na tle wojny w Ukrainie zob. China Brief).

6 marca: premier Kanady Justin Trudeau zarządza śledztwo ws. chińskiej ingerencji w wybory parlamentarne. Podejrzania dotyczą wyborów w 2019 i 2021 roku – w celu wyjaśnienia sprawy premier powoła specjalnego komisarza wyposażonego w szerokie uprawnienia. Jak wynika z przecieków, Chiny próbowały wpływać na wybory, choć nie zdołały zmienić ich wyniku. Pekin preferuje rządy partii liberalnej w Kanadzie, która jest bardziej otwarta na współpracę z Chinami niż konserwatyści.

4-14 marca: „dwie sesje” i utrzymanie kursu na wzmocnienie partii i Xi Jinpinga. Zgodnie z przewidywaniami, Xi Jinping został wybrany na trzecią kadencję w roli przewodniczącego ChRL, tym samym skupiając w swoich rękach największą władzę od czasów Mao Zedonga. W tej perspektywie ważny jest wybór Li Qianga na stanowisko premiera. Kariera Li jest nierozłącznie związana z rządami Xi – został premierem, choć w przeszłości nie pełnił funkcji w administracji centralnej, a jego rządy w Szanghaju zostaną zapamiętane głównie w związku z kontrowersjami wokół polityki „zero-Covid”. Jak wskazuje Adrian Brona, „wybory nowych władz państwowych wskazują na trzy systemowe charakterystyki rządów Xi. Po pierwsze, przekłada on swoich protegowanych, bez względu na ich osiągnięcia, ponad swoich dotychczasowych sojuszników. Po drugie, jeżeli ktoś zostaje w najważniejszych kręgach decyzyjnych, to przesuwany jest na prestiżowe stanowisko, ale dające relatywnie niewielkie możliwości budowania własnej podmiotowej pozycji. Po trzecie, unika on nawet sprawiania pozorów, że wyznaczył jakiegoś potencjalnego następcę”.

W trakcie „dwóch sesji” Xi Jinping ocenił, że w ciągu minionych pięciu lat otoczenie międzynarodowe Chin zmieniło się gwałtownie za sprawą „dowodzonego przez Stany Zjednoczone Zachodu, który wprowadził politykę całościowego powstrzymywania, otaczania i naciskania na Chiny, powodując bezprecedensowo dotkliwe konsekwencje dla rozwoju Chin”. Przywódca ChRL rzadko atakuje publicznie Stany Zjednoczone (zazwyczaj czynią to urzędnicy niższej rangi i państwowe media), co wskazuje, że ostra retoryka ma na celu odciążenie uwagi od szeregu problemów chińskiej gospodarki dotkniętej przez trzy lata izolacjonistycznej polityki „Zero-Covid”. Stany Zjednoczone

7 marca: chińskie firmy rozbudują połączenia transportowe między Demokratyczną Republiką Konga (DRK) i Angolą. Konsorcjum Jiayou International Logistics i Zijin Mining ogłosiły, że zainwestują 363 mln USD w budowę i obsługę drogi Kambururu-Dilolo oraz modernizację granicznego hubu w Dilolo, dzięki czemu DRK zyska (kolejowe) połączenie z portem Lobito w Angolii. Władze DRK udzielą konsorcjum 30-letniej koncesji. W ten sposób powstanie kanał transportowy dla eksportu surowców z kopalni w DRK (w tym miedzi i kobaltu), z których wiele należy do chińskich firm.

10 marca: Chiny z gigantycznym kontraktem na produkcję zielonego wodoru w Egipcie. Jak poinformował egipski premier Mostafa Madbouly w maju br. China

Energy Engineering Corporation (CEEC) rozpocznie pierwszą część dwuetapowej inwestycji o wartości na 5,1 mld USD. Docelowa produkcja ma wynosić 140 tys. zielonego wodoru rocznie.

Z kolei 15 marca, chińskie COSCO zapowiedziało kupno 25% udziałów w nowym terminalu kontenerowym portu w Sokhna (Zatoka Sueska), budowanym przez rząd Egiptu. COSCO będzie współudziałowcem przedsięwzięcia realizowanego przez władze Egiptu; chińska firma zainwestuje ok. 375 mln USD i otrzyma prawo do korzystania z terminalu przez 30 lat. Kilka dni później chiński producent rur stalowych Xinxing zapowiedział realizację projektu przemysłowego o wartości 2 mld USD w ramach strefy współpracy China-Egipt TEDA, która wchodzi w skład Strefy Ekonomicznej Kanału Sueskiego.

11 marca: Iran i Arabia Saudyjska przywrócą relacje dyplomatyczne, z pomocą Chin.

Po siedmiu latach napięć Teheran i Rijad zgodziły się, że w ciągu dwóch miesięcy wznowią relacje dyplomatyczne i ponownie otworzą swoje ambasady. Chiny pośredniczyły w porozumieniu, które w Pekinie ostatecznie przypieczętowali przedstawiciele trzech stron: Ali Shamkhani, sekretarz irańskiej Najwyższej Rady ds. Bezpieczeństwa Narodowego, saudyjski doradca ds. bezpieczeństwa narodowego Musaad bin Mohammed al-Aiban i Wang Yi. Porozumienie, które budzi nadzieję na zmniejszenie napięć na Bliskim Wschodzie (m.in. w Jemenie) jest ogromnym sukcesem dyplomatycznym Chin, ponieważ w perspektywie państw Zatoki Perskiej Stany Zjednoczone powoli zmniejszają swoje zaangażowanie w regionie.

Porozumienie irańsko-saudyjskie jest również dużym sukcesem propagandowym Chin w kontekście wojny w Ukrainie i nadziei wyrażanych w Europie Zachodniej na medycyjną rolę Pekinu.

14 marca: Chiny otwierają się na turystów. Ogłosivszy „zdecydowane zwycięstwo nad Covid-19” w lutym br., władze Chin zdecydowały się na wznowienie wydawania wiz i zniesienie obostrzeń covidowych, aby przywrócić ruch turystyczny i ożywić gospodarkę po trzech latach ścisłej izolacji.

20 marca: powstanie nowy most kolejowy między Chinami i Rosją. Most nad Amurem połączy chińskie Mohe z Dżalindą w Jakucji, skracając dotychczasową trasę o 2000 km; obecnie Jakucja ma dostęp do chińskiego rynku jedynie przez porty morskie we wschodniej Rosji. Z Jakucji pochodzi większość rosyjskiego antymonu, wykorzystywanego m.in. do produkcji półprzewodników, amunicji i materiałów wybuchowych; region jest również bogaty w zasoby różnych surowców, m.in. diamentów, uranu, złota i srebra, węgla i gazu.

20-22 marca: wizyta Xi Jinpinga w Rosji. Retoryka chińskiego przywódcy, oprócz kwestii bilateralnych, była głównie nakierowana na krytykę Stanów Zjednoczonych i koalicji państw wspierających obronę Ukrainy; stanowiła również czytelny komunikat wobec państw Globalnego Południa, mającym potwierdzić wizerunek

Chin jako światowego „piewcy pokoju”. Natomiast przebieg wizyty Xi w Moskwie nie wskazuje, że Chiny chcą w tej sprawie realnie działać, np. używać argumentów ekonomicznych wobec Rosji, by ta zaprzestała działań zbrojnych i usiadła do stołu negocjacyjnego (zob. komentarz).

26 marca: Chiny ustanawiają stosunki dyplomatyczne z Hondurasem (kosztem Tajwanu). Honduras zobowiązał się do zerwania stosunków dyplomatycznych i nieutrzymywania oficjalnych relacji z Tajwanem, przestrzegania „polityki jednych Chin” i uznania „Tajwan za nieodłączną część terytorium Chin”. W ostatnich tygodniach władze Hondurasu eskalowały żądania ekonomiczne wobec Tajwanu do wysokości 2,45 mld USD (budowa szpitala, tamy i anulowanie zadłużenia), uzależniając ich spełnienie od podtrzymania uznania dyplomatycznego Tajwanu. Prezydent Tsai Ing-wen poinformowała, że nie będzie rywalizować z ChRL w „dyplomacji dolarowej”. Z kolei minister spraw zagranicznych Joseph Wu powiedział, że niektóre postulaty Hondurasu ocierały się o żądanie łąpówki.

27 marca: Chiny jako dawca pożyczek ratunkowych. Wg opublikowanego przez Bank Światowy raportu, w latach 2000-2021 Ludowy Bank Chin udzielił wsparcia ratunkowego dla państw zagrożonych kryzysem zadłużeniowym w wysokości 170 mld USD. Dodatkowych pożyczek ratunkowych w kwocie 70 mld USD udzieliły również chińskie banki i przedsiębiorstwa państwowe. Jednak chińskie pożyczki ratunkowe różnią się od pożyczek udzielanych przez innych uznanych międzynarodowych pożyczkodawców (np. IMF) pod trzema kluczowymi względami: są nieprzejrzyste, mają stosunkowo wysokie stopy procentowe oraz są skierowane niemal wyłącznie do państw zadłużonych w ramach inicjatywy Pasa i Szlaku.

28 marca: prezydent Kenii William Ruto nt. wojny w Ukrainie i roli Chin. Potępiwszy wojnę i nuklearne pogróżki ze strony Rosji, prezydent Ruto powiedział, że „Chiny powinny zrobić więcej niż robią obecnie” i „wykorzystać swoją przyjaźń z Kremlem do zakończenia wojny”. Jego zdaniem wojna sprowadza się do konfliktu między tym „co złe, a co dobre”, i każda wojna ma konsekwencje międzynarodowe. Jednocześnie przywódca Kenii skrytykował Zachód za porzucenie Globalnego Południa i zainteresowanie tylko „własnymi sprawami”. Pod koniec lutego br. Nairobi odwiedziła delegacja KPCh, na zaproszenie rządzącej Kenią partii Zjednoczony Front Demokratyczny (UDA); delegacja spotkała się m.in. z prezydentem Ruto, który jest szefem UDA.

KOMENTARZ

Wizyta Xi Jinpinga w Moskwie konsoliduje partnerstwo chińsko-rosyjskie. Przywódcy Chin i Rosji podpisali ramowy plan współpracy gospodarczej do 2030

roku oraz wspólne oświadczenie o pogłębieniu chińsko-rosyjskiego partnerstwa strategicznego. Pierwszy z wymienionych dokumentów jest bardzo ogólnikowy, nakreślając „osiem kierunków” współpracy. Pomimo że dokument jest lakoniczny, to sformułowania w nim zawarte wskazują na gotowość pogłębiania współpracy gospodarczej i zwiększania niezależności od Zachodu. Podobnie można interpretować wypowiedź Xi w drugim dniu rozmów w Moskwie. Wskazawszy, że współpraca wzajemna jest „strategiczna, niezawodna i stabilna”, pogłębia się zaufanie polityczne i zbieżność interesów obu państw, których relacje cieszą się szeroką akceptacją społeczną, przywódca ChRL zaznaczył również potrzebę rozwijania powiązań handlowych i logistycznych oraz wzmocnienia odporności łańcuchów przemysłowych i dostaw.

Znacznie bardziej rozbudowane jest dziewięciopunktowe, wspólne oświadczenie o pogłębieniu partnerstwa strategicznego, systematyzujące szereg obszarów współpracy bilateralnej, jak i międzynarodowej. Podobnie jak w przypadku agendy gospodarczej na pierwszym planie znalazł się katalog uwarunkowań stojących za konsolidacją współpracy obu państw, przede wszystkim w kontekście rozwoju sytuacji międzynarodowej od wybuchu wojny w Ukrainie: zwieraniu szeregów przez państwa zachodnie i neutralności Globalnego Południa.

Ostatnie 13 miesięcy pokazało Chinom nieustającą zdolność USA do mobilizacji sojuszników, zarówno w Europie, jak i Azji Wschodniej (gdy Xi rozmawiał z Putinem, premier Japonii Kishida był w Kijowie) i utwierdziło Chiny w przekonaniu o konieczności rewizji liberalnego porządku międzynarodowego. I to właśnie dlatego we wspólnym oświadczeniu szczególnie eksponuje się szeroko pojęte bezpieczeństwo zewnętrzne, jak i wewnętrzne obu autorytarnych reżimów. Ponadto, Pekin i Moskwa potwierdziły, że opowiadają się za własnymi definicjami „praw człowieka” i „demokracji”, a co za tym idzie zgadzają się co do potrzeby współpracy na rzecz zapobiegania „kolorowym rewolucjom”. Rosja potwierdziła również, że uznaje Tajwan za nieodłączną część terytorium Chin i sprzeciwia się wszelkim formom „niepodległości Tajwanu”; Pekin pozyskał też wsparcie Moskwy odnośnie do walki z ruchami niepodległościowymi Turkiestanu Wschodniego (Xinjiangu).

We wspomnianym dokumencie Rosja pozytywnie oceniła „obiektywne i sprawiedliwe” stanowisko Chin w sprawie „problemu ukraińskiego” oraz konstruktywne propozycje w 12-punktowym planie (co może sugerować, że w perspektywie Moskwy nie wszystkie punkty są zadowalające). Jednak to zapewne na prośbę Rosji, nie wspomniano o suwerenności i integralności terytorialnej, których poszanowanie zostało wymienione w pierwszym punkcie chińskiego „planu”. Chiny i Rosja postulują natomiast wspólnie, aby „przy rozwiązywaniu kryzysu ukraińskiego, uszanować uzasadnione obawy wszystkich krajów dotyczące

bezpieczeństwa i unikać powstania konfrontacji między obozami wojskowymi”, co naturalnie jest zgodne z linią polityczną Kremla.

Co więcej Moskwa i Pekin, wezwały NATO do poszanowania suwerenności i bezpieczeństwa innych państw, wyrażając również „poważne zaniepokojenie nieustannym wzmacnianiem więzi wojskowych NATO z państwami Azji i Pacyfiku, co podważa pokój i stabilność w regionie”. W dalszej części dokumentu padły oskarżenia pod adresem USA o „zimnowojenną mentalność” i tworzenie „polityki grupowej” w Indo-Pacyfiku, prowadzącej do destabilizacji regionu. Chiny i Rosja bardzo wyraźnie zaakcentowały potrzebę rewizji ładu międzynarodowego, ponieważ „porządek międzynarodowy oparty na zasadach” jest niezgodny z prawem i normami międzynarodowymi i jako taki niemożliwy do zaakceptowania.

Choć Chiny nie rezygnują ze współpracy z Europą, także w kwestii ukraińskiej, to zarówno w perspektywie Pekinu, jak i Moskwy, sprawczość w konflikcie mają głównie Stany Zjednoczone. Trzydniowy pobyt chińskiego przywódcy w Moskwie był czytelnym dowodem, że wojna w Ukrainie skonsolidowała współpracę i ugruntowała współzależność Rosji i Chin w zakresie bezpieczeństwa militarnego, gospodarczego i normatywnego. Jednocześnie współpraca ta jest coraz wyraźniej korzystniejsza dla Chin niż dla Rosji, co wynika z rosnącej asymetrii między „strategicznymi partnerami”.

Choć wizyta Xi służyła zademonstrowaniu spójności chińsko-rosyjskiego partnerstwa, to zarówno przebieg rozmów przywódców obu państw, jak i rozłożenie akcentów w dokumencie nt. pogłębienia partnerstwa strategicznego pozwalają wskazać na szereg rozbieżności, m.in. w obszarze procesów integracyjnych na obszarze poradzieckim i dominacji Szanghajskiej Organizacji Współpracy, suwerennej kontroli Rosji nad Północnym Szlakiem Morskim, cen rosyjskich surowców energetycznych, roli juana w wymianie towarowej Rosji z Chinami i państwami trzecimi, stosunków obu państw z Indiami czy wreszcie Ukrainy. Nawet jeśli faktycznie osiągnięto porozumienia w obszarze współpracy gospodarczej, to przeważyła chęć ukrycia niekorzystnych dla Rosji warunków tejże współpracy, bowiem celem wizyty Xi było przede wszystkim budowanie poczucia wspólnoty i konsolidacji antyzachodniego tandemu, a także legitymizowania reżimu Putina.

Reakcja Chin na rozmieszczenie rosyjskiej broni jądrowej na Białorusi.

Tuż po zakończeniu wizyty Xi Jinpinga, Putin podjął decyzję o rozmieszczeniu rosyjskiej broni jądrowej na Białorusi. Stało się to pomimo że we wspólnym komunikacie (uzgodnionym z Xi zaledwie cztery dni wcześniej) wskazano, że wszystkie mocarstwa nuklearne zobowiązały się do nierozmieszczania broni jądrowej poza swoimi granicami i powinny wycofać broń jądrową stacjonującą za

granicą. Zdaniem Michaela McFaula, byłego amerykańskiego ambasadora w Moskwie, Putin i Łukaszenka „upokorzyli” Chiny w tej sprawie.

Jednak reakcja chińskiej dyplomacji pozostawia w tej sprawie szereg wątpliwości. Zarówno rzecznik chińskiego MSZ, jak i chiński ambasador przy ONZ Geng Shuang nie skrytykowali bezpośrednio decyzji Putina, odnosząc się jedynie do przywiązania Chin do idei nierozprzestrzeniania broni jądrowej. Pekin może w ten sposób robić „dobrą minę do złej gry” wobec działań Rosji, idących wbrew coraz powszechniejszym opiniom o jej zwasalizowaniu przez Chiny. Innymi słowy, decyzja Putina może odzwierciedla napięcia w partnerstwie rosyjsko-chińskim, które obie strony próbują ukryć przed opinią publiczną.

Z drugiej strony, nie można również wykluczyć scenariusza w którym Xi został uprzednio poinformowany przez Putina o rozmieszczeniu głowic na Białorusi, ale pomimo to we wspólnym oświadczeniu rosyjsko-chińskim umieszczono zapis nt. broni jądrowej (tezę tę pośrednio uzasadnia fakt, że zapis ten nie znalazł się w wersji angielskiej powyższego oświadczenia opublikowanego przez chińskie MSZ; podano jedynie streszczenie tego dokumentu). Takie działanie mogło mieć na celu legitymizację działań Chin w perspektywie państw trzecich: Europy Zachodniej i Globalnego Południa, wspierając narrację Pekinu o działaniach na rzecz pokoju, a jednocześnie uciekaniu od odpowiedzialności wobec braku pełnej kontroli nad działaniami Kremla.

II. CHINY I EUROPA ŚRODKOWO-WSCHODNIA

7 marca: chiński ambasador w Czechach Feng Biao z wizytą w czeskim koncernie energetycznym CEZ. Ambasador Feng rozmawiał z CEO wydziału nowych energii w CEZ Tomášem Pleskačem, który w przeszłości pracował m.in. w elektrowni atomowej w Dukovanach. Ambasador Feng powiedział, że chińskie firmy są otwarte na współpracę ze stroną czeską w energetyce jądrowej i energiach odnawialnych, która może odegrać pozytywną rolę w rozwoju stosunków chińsko-czeskich. Chiny zostały wykluczone z przetargu na rozbudowę elektrowni w Dukovanach w styczniu 2021 roku.

9 marca: Białoruś kończy procedury akcesyjne do Szanghajskiej Organizacji Współpracy (SzoW). Według prezydenta Aleksandra Łukaszenki do czerwca br. Białoruś zakończy stosowne procedury, aby stać się pełnoprawnym członkiem SzoW na tegorocznym szczycie tej organizacji w Indiach. W 2010 roku Białoruś została „partnerem dialogu” z SzoW, od 2015 roku posiada status obserwatora, a w 2022 roku złożyła wniosek o członkostwo w tej organizacji.

10 marca: Chiny zwiększają listę państw do których biura podróży można organizować grupowe wycieczki. Z Europy Środkowo-Wschodniej na liście znalazły się tylko Serbia, Albania, Grecja, Chorwacja i Słowenia, które dołączyły do Węgier,

zaakceptowanych przez Chiny w lutym br. Czy turystyka może stać się narzędziem politycznym w skomplikowanych relacjach Chin z regionem? (zob. analizę na portalu [Chinaobservers](#)).

10 marca: Iga Świątek kończy współpracę z chińską firmą Xiaomi. Polska tenisistka, liderka światowego rankingu WTA, kończy współpracę z chińskim producentem smartfonów w kontekście zaangażowania tej firmy na rynku rosyjskim; po opuszczeniu Rosji przez Apple i Samsunga, Xiaomi kontroluje 40% tamtejszego rynku. Iga Świątek publicznie sprzeciwia się rosyjskiej agresji i jest zaangażowana w pomoc Ukrainie.

14 marca: spotkanie tymczasowego chargé d'affaires chińskiej ambasady w Budapeszcie Yang Chao z redakcją gazety „Magyar Hírlap” (Wiadomości Węgierskie). Oprócz przedstawienia rezultatów „dwóch sesji”, Yang Chao wyraził uznanie dla gazety za jej „przywiązanie do obiektywizmu w informowaniu o Chinach i wzmacnianiu właściwego rozumienia Chin pomiędzy Węgrami”. Na łamach tej prorządowej gazeta (która jest wydawana wyłącznie w formie elektronicznej) od niedawna pojawiła się stała kolumna „Chiny 2023”.

14 marca: prezydent Litwy Gitanas Nausėda o roli Chin w wojnie w Ukrainie. Zdaniem litewskiego polityka Chiny dotychczas pełnią destrukcyjną, a nie konstruktywną rolę w konflikcie; chociaż Chiny mogłyby odegrać rolę mediatora, to ich wsparcie dla Rosji wskazuje na chęć przedłużania wojny.

15 marca: prezydent Serbii Aleksandar Vučić nt. współpracy partyjnej KPCh. Prezydent Vučić, który jest szefem rządzącej Serbskiej Partii Postępowej (SNS) wziął udział w konferencji „Dialog KPCh z partiami politycznymi na świecie”, której gospodarzem był Xi Jinping. Vučić powiedział, że świat oczekuje, że Chiny będą dostarczać innowacyjne rozwiązania, które pozwolą sprostać wyzwaniom związanym z złożoną sytuacją międzynarodową. Prezydent Serbii nawiązał również do [wypowiedzi Xi](#), który przedstawił Globalną Inicjatywę Cywilizacyjną, wskazując na potrzebę „międzynarodowego dialogu, równości państw i ich wzajemnego uczenia się od siebie”.

17 marca: Yang Chao z wizytą w centrali węgierskiego nadawcy publicznego MTVA. Yang Chao podkreślił, że węgierskie media publiczne, w tym telewizja i radio, „przekazują obiektywne informacje nt. Chin, wzmacniając wzajemne zrozumienie pomiędzy oboma narodami i promując rozwój stosunków dwustronnych”

17 marca: Chińczycy zbudują odcinek autostrady A0 wokół Bukaresztu. W uroczystym podpisaniu umowy z China Civil Engineering Construction Corporation (CCECC) uczestniczył wicepremier i minister transportu i infrastruktury Sorin Grindeanu. Będzie to pierwszy odcinek autostrady zbudowany przez chińską firmę w Rumunii.

Kontrakt został przyznany CCECC pomimo regulacji wprowadzonych w kwietniu 2021 roku, które uniemożliwiają chińskim firmom uczestnictwo w przetargach infrastrukturalnych w Rumunii. Jednak obostrzenia te nie dotyczą przetargów zawartych przed ich wprowadzeniem, a procedura przetargowa na realizację A0 została rozpoczęta w czerwcu 2019 roku. Kontrakt CCECC przyznano już w listopadzie 2022 roku, jednak rywalizująca w przetargu turecka firma Ictas odwołała się do sądu, który oddalił jej skargę.

Projekt przewiduje budowę odcinka autostrady o długości 8,6 km w ciągu 30 miesięcy. Wartość kontraktu wynosi 398 mln lei (81 mln EUR).

18 marca: rekordowe obroty i przychody portu w Pireusie. W 2022 roku należący do chińskiego COSCO grecki port odnotował obroty o łącznej wartości 194,6 mln EUR (wzrost o 26,2% w stosunku do 2021 r.). Równocześnie dochody pireuskiego portu wyniosły 52,9 mln EUR (wzrost o 43,9%). Szerzej nt. stanu relacji chińsko-greckich zob. [blog OSA](#).

20 marca: prezes Polskiej Grupy Górniczej Tomasz Rogala o ryzyku uzależnienia od Chin. Zdaniem prezesa Rogali należy wyciągnąć wnioski z doświadczeń z rosyjskim Nord Stream i nie powtarzać tych samych błędów w kontekście surowców krytycznych z Chin: „Rosja i Chiny są takimi samymi krajami niedemokratycznymi. Kiedyś opieraliśmy nasze bezpieczeństwo na Nord Stream 1 oraz 2 oraz rosyjskim gazie jako paliwie przejściowym. Dziś chcemy opierać bezpieczeństwo o odnawialne źródła energii z dostawami surowców krytycznych z krajów niedemokratycznych, głównie z Chin.”

21 marca: ujugurscy aktywiści z wizytą w Polsce. Małżeństwo ujugurskich działaczy na rzecz praw człowieka Rushan Abbas i Abdulhakim Idrid w 2017 roku założyło w Waszyngtonie emigracyjną organizację pozarządową Campaign for Uyghurs (CFU). Małżeństwo odwiedziło Polskę w ramach podróży po Europie, podczas której spotyka się z politykami, działaczami, naukowcami, studentami i mediami, aby szerzyć wiedzę na temat radykalnych represji władz Chin wobec Ujgurów, które zdaniem wielu specjalistów spełniają kryteria ludobójstwa. W rozmowie z PAP, Rushan Abbas powiedziała, że „rząd ChRL chce zniszczyć Ujgurów, wynarodowić ich, przerwać ciągłość pokoleniową, rozerwać rodziny, wykorzenić naszą kulturę”.

22 marca: szef prezydenckiego Biura Polityki Międzynarodowej Marcin Przydacz o roli Chin w wojnie w Ukrainie. W ocenie ministra Przydacza „Chiny mogą odegrać pozytywną rolę w stabilizowaniu sytuacji geopolitycznej. Mają możliwość oddziaływania na Władimira Putina, by zaprzestał inwazji na Ukrainę”.

23 marca: przewodniczący serbskiego parlamentu Vladimir Orlić (SNS) nt. „modernizacji w chińskim stylu”. W wywiadzie dla chińskich mediów Vladimir Orlić mówił o sukcesach chińskiej modernizacji, z których „powinno się cieszyć każde państwo na świecie”. Zdaniem serbskiego polityka, Serbia, podobnie jak Chiny, podąża ścieżką modernizacji, która jest zgodna z jej własnymi uwarunkowaniami; w ostatnich latach Serbia odniosła historyczne sukcesy gospodarcze i infrastrukturalne, wiele zawdzięczając współpracy z „chińskimi przyjaciółmi i partnerami”. Odnosząc się do tematu „demokracji”, Vladimir Orlić stwierdził, że całkowicie zgadza się z wykładnią Xi Jinpinga, „stawiając na pierwszym miejscu wolę i interes własnego narodu”. Zdaniem przewodniczącego serbskiego parlamentu, sukces Chin w walce z ubóstwem i zbudowanie „społeczeństwa umiarkowanego dobrobytu” zostały osiągnięte dzięki „demokracji ludowej”.

24 marca: chińska firma budowlana w ogniu krytyki po zburzeniu pomnika serbskich bohaterów wojennych z I i II w.ś. Pomnik we wsi Negrišori (południowo-zachodnia Serbia) stał na trasie odcinka autostrady E-763 budowanej przez China Communications Construction Company (CCCC), która połączy Belgrad z Adriatykiem. Pozwolenie na zburzenie pomnika miał wydać konserwator zabytków z pobliskiego Kragujevacu. Po protestach mieszkańców i stowarzyszenia weteranów wojennych CCCC miało się zobowiązać do obudowy miejsca pamięci.

25 marca: Ukraina nie otrzymała propozycji mediacji pokojowych od Chin. Jak poinformował prezydent Zeleński, próby przekonania Xi Jinpinga do rozmowy pozostają bez odpowiedzi. Przywódca Ukrainy nie otrzymał również żadnej propozycji od Chin w sprawie mediacji pokojowych między Kijowem i Moskwą.

28 marca: Uniwersytet Wrocławski nie przedłużył umowy z Instytutem Konfucjusza (IK). Uniwersytet Wrocławski otworzył IK w 2008 roku wspólnie z Uniwersytetem w Xiamen. Według władz wrocławskiej uczelni głównym powodem zaprzestania współpracy ze stroną chińską było to, że przysyłani z Chin nauczyciele „pracowali jako wolontariusze”. Decyzja ta może być również związana z oskarżeniami o działalność propagandową IK w Europie i Stanach Zjednoczonych. Rektor UWr prof. Robert Olkowicz powiedział, że pomimo zakończenia współpracy z IK uczelnia będzie rozwijać sinologię, którą otwarto w 2019 roku.

29 marca: słowacka skrajna prawica wspiera chińskie propozycje ws. Ukrainy. Europejski parlamentarzysta i przewodniczący partii Republika Milan Uhrík spotkał się z członkami chińskiego przedstawicielstwa przy Unii Europejskiej, którym oznajmił całkowite poparcie dla – jak to sam określił – „chińskiego planu pokojowego”. Zdaniem Uhríka chińska propozycja stanowi obecnie „najbardziej realistyczny i najlepszy punkt wyjścia do zakończenia krwawego konfliktu”. Przed założeniem

Republiki, Milan Uhrík był działaczem faszystowskiej partii Kotleba – Partia Ludowa Nasza Słowacja.

KOMENTARZ

Wizyta Aleksandra Łukaszenki w Pekinie w kontekście wojny w Ukrainie. Przyjazd białoruskiego przywódcy do Pekinu odbył się kilka dni po rocznicy wybuchu agresji Rosji na Ukrainę i ogłoszeniu przez Chiny stanowiska w sprawie politycznego rozwiązania tego konfliktu. Wizyta Łukaszenki przykuła uwagę przede wszystkim z uwagi na próby jego manewrowania w trójkącie: Białoruś-Rosja-Chiny, oraz spekulacjach o pośrednictwie Mińska w dostarczaniu Moskwie chińskiego uzbrojenia.

Według komunikatu chińskiego MSZ Xi Jinping zapewnił Łukaszenkę, że przyjaźń chińsko-białoruska jest „nie do złamania”, a Pekin wysoce docenia stanowcze wsparcie Mińska w sprawach Tajwanu, Xinijangu, Hong Kongu i praw człowieka. Przywódca ChRL mówił też o wspólnym sprzeciwie „wobec ingerencji sił zewnętrznych w wewnętrzne sprawy” oraz ochronie „suwerenności i bezpieczeństwa politycznego” obu państw. To właśnie wzajemne poparcie w odniesieniu do bezpieczeństwa obu autorytarnych reżimów jest obecnie kluczowym aspektem w stosunkach obu państw. Otoczonego międzynarodowym ostracyzmem Łukaszenkę Chiny zapewniają polityczną legitymizację – dlatego przyjazd białoruskiego przywódcy do Pekinu został powitany salwą honorową z 21 dział na placu Tiananmen i paradą kampanii honorowej Chińskiej Armii Ludowo-Wyzwoleńczej. To ceremonialne przywitanie Łukaszenki było obficie reprodukowane przez białoruską propagandę.

Ponadto Xi Jinping wskazał na znaczenie narzędzi do miękkiego oddziaływania Pekinu wobec Mińska, których znaczenie w chińskiej polityce zagranicznej rośnie w przestrzeni poradzieckiej, a w szerszym kontekście wobec globalnego Południa. Zdaniem przywódcy ChRL, aby „przyjaźń chińsko-białoruska zapadła głębiej w serca ludzi”, należy pogłębiać współpracę medyczną i zdrowotną, współpracę regionalną i zacieśniać „kontakty międzyludzkie”.

W odniesieniu do „kryzysu ukraińskiego” Xi Jinping wskazał, że Chiny chcą „rozmów i pokoju”: będą podążać w kierunku ustaleń politycznych uwzględniających „uzasadnione obawy o bezpieczeństwo wszystkich ze stron i zbudować efektywną i trwałą architekturę bezpieczeństwa europejskiego”. Dlatego nie dziwi „całkowite poparcie”, które chińskim propozycjom udzielił Łukaszenka.

Co istotne, w wywiadzie udzielonym przed wyjazdem do Chin agencji Xinhua, prezydent Białorusi wskazawszy, że „żaden konflikt międzynarodowy nie może być rozwiązany bez udziału Chin, które stały się światową potęgą prowadzącą niezależną politykę zagraniczną”, skomplementował chińskie „stanowisko w sprawie politycznego rozwiązania kryzysu ukraińskiego”, określając je jako nowatorskie posunięcie, które będzie miało głęboki wpływ na sytuację międzynarodową. Choć Dziennik „Global Times” w artykule wstępnym próbował wskazywać na Białoruś, jako możliwego mediatora pomiędzy Rosją i Ukrainą (ze względu na powinowactwo kulturowe i historyczne oraz doświadczenie Białorusi w takich działaniach) to właśnie z tych samych względów jest to scenariusz oderwany od rzeczywistości. Natomiast w opinii chińskich ekspertów propozycje Pekinu są zgodne z interesem Białorusi. Zdaniem Li Lisana z Szanghajskiej Akademii Nauk Społecznych (SASS) szczególnie korzystne dla Mińska są zapisy w sprawie ochrony elektrowni jądrowych z uwagi na skażenie, którego Białoruś doświadczyła po awarii w Czarnobylu w 1986 roku.

Xi mówił również o zwiększaniu chińsko-białoruskiej wymiany handlowej. Według chińskiej administracji celnej w 2022 roku wartość handlu dwustronnego przekroczyła 5 mld USD, odnotowując wzrost o 33% w porównaniu z 2021 r. W tym samym okresie, import z Białorusi do Chin wzrósł aż o 65%, co niektórzy obserwatorzy odczytują za kolejną przesłankę wskazującą na pośrednictwo Białorusi w handlu między Chinami i Rosją. Z kolei jak przyznał ambasador Białorusi w Chinach Yuri Senko, w styczniu 2023 roku eksport Białorusi do Chin wzrósł o 200%, co z uwagi na oficjalną strukturę białoruskiego eksportu do China trudno jest wytłumaczyć li tylko postcovidowym otwarciem się Chin.

Rozmawiano również o rozwijaniu parku przemysłowego „Wielki Kamień”, współpracy infrastrukturalnej i transporcie kolejowym. Jednak w ostatnich latach zaangażowanie inwestycyjne Chin na Białorusi mocno wyhamowało, nie bez związku z zachodnimi sankcjami na reżim Łukaszenki. Co więcej, w ubiegłych latach na Białorusi nie brakowało krytycznej oceny efektów współpracy z Chinami, których inwestycje nie opierały się na zaawansowanych technologiach, nawet w ramach parku przemysłowego „Wielki Kamień”.

Problemy Łukaszenki, który jest izolowany przez Zachód i poddawany nieustającej presji integracyjnej ze strony Rosji, potęgują się wobec uszczelniania zachodnich sankcji, pozbawiających Białoruś zasobów technologicznych potrzebnych do utrzymania produkcji przemysłowej. Czynniki te będą z pewnością zwiększały oczekiwania Mińska wobec Pekinu, zarówno gospodarcze i polityczne. W zamian Chiny będą wykorzystywać Białoruś jako narzędzia w globalnej konfrontacji ze

Stanami Zjednoczonymi, w tym – potencjalnie – do wspierania rosyjskiego wysiłku zbrojnego w Ukrainie.

Kolejne napięcia w relacjach chińsko-czeskich z Tajwanem w tle. W dniach 25-29 marca wizytę na Tajwanie odbyła się historyczna wizyta przewodniczącej Izby Poselskiej (izby niższej) czeskiego parlamentu Markéty Pekarovej Adamovej (TOP 09). Polityczka jest pierwszą przewodniczącą Izby Poselskiej, która odwiedziła Tajwan; w 2020 roku Tajwan odwiedził przewodniczący czeskiego Senatu Miloš Vystrčil.

Przyjazd Pekarovej Adamovej przypadł w momencie szczególnie ważnym dla rządzącej Tajwanem Demokratycznej Partii Postępowej (DPP), która zмага się utratą uznania dyplomatycznego ze strony kolejnych państw i gotowością do podjęcia koncyliacyjnej polityki wobec Chin ze strony jej głównego rywala na scenie politycznej – Kuomintangu (KMT). Pod koniec marca były prezydent Tajwanu Ma Ying-jeou (KMT) udał się w historyczną, 12-dniową wizytę w ChRL, sygnalizując chęć deeskalacji napięć z Pekinem i powrotu do współpracy politycznej. W tym samym czasie prezydent Tsai Ing-Wen ruszyła w tournée po Ameryce Południowej, zatrzymując się w USA, gdzie ma się spotkać ze spikerem Izby Reprezentantów Kevinem McCarthym. Obserwatorzy wskazują, że to właśnie „pokojowa” linia może przydać KMT głosy niezdecydowanych obywateli w przyszłorocznych wyborach prezydenckich na Tajwanie.

Pekarová Adamová zabrała na Tajwan 160-osobową delegację, w skład której weszli przedstawiciele czeskiej polityki, biznesu, nauki oraz reprezentanci władz lokalnych; łącznie podpisano jedenaste memorandów o współpracy ze stroną tajwańską. Program pobytu objął m.in. spotkania z prezydent Tsai Ing-Wen, premierem Chen Chien-jenem i przedstawicielami rządu, przemówienia w parlamencie i Narodowym Uniwersytecie Tajwańskim (NTU). W czasie wizyty uroczyście otwarto Czeski Hub w Tajpej i porozumiano się w sprawie utworzenia Centrum ds. Wzmacniania Łańcuchów Dostaw. Ponadto doszło do podpisania listu intencyjnego w sprawie współpracy między parlamentami obu państw.

Przemawiając w tajwańskim parlamencie Pekarová Adamová posłużyła się paralełą między interwencją państw Układu Warszawskiego w Czechosłowacji w 1968 roku i obecną sytuacją Tajwanu w obliczu presji ze strony ChRL; zapewniła, że Tajpej i Pragę łączy walka o demokrację i prawa człowieka, a Czechy będą wspierać Tajwan bez względu na okoliczności.

Przewodniczącą czeskiej Izby Poselskiej wygłosiła również wykład na Narodowym Uniwersytecie Tajwańskim, gdzie otwarto wystawę poświęconą byłemu prezydentowi Václavowi Havlowi, który był czołowym europejskim orędownikiem

wspierania niepodległości Tajwanu. W wykładzie dla studentów przewodnicząca Izby Poselskiej przywołała spuściznę Havla, zapewniając, że również obecne władze Czech, zarówno prezydent, jak i rząd, są zainteresowane pogłębianiem stosunków z Tajwanem. Ponadto, Pekarová Adamová mówiła o tragicznych lekcjach z polityki appeasementu wobec dyktatur i potrzeby wspierania demokracji: „reżim w Pekinie powinien być świadomy, że Tajwan ma wiele dobrych demokratycznych sojuszników. Jeśli Chiny zdecydują się zaatakować Tajwan, to przegrają. Stracą Europę politycznie i gospodarczo.” Zapewniła również, że Czechy chcą służyć jako wzór tego, w jaki sposób państwa demokratyczne mogą korzystnie współpracować ze sobą gospodarczo i politycznie, a nie tylko udzielać sobie moralnego wsparcia.

Chińska ambasada w Czechach zareagowała na wizytę Pekarovej Adamovej bardzo krytycznie. W oświadczeniu ambasady znalazło się stwierdzenie, że wizyta przewodniczącej poważnie narusza przywiązanie Czech do „politycznego zobowiązania wobec jednych Chin” i „umyślnie osłabia polityczne fundamenty relacji chińsko-czeskich, [co] Chiny stanowczo potępiają”. Ponadto, strona chińska wezwała władze w Pradze do poszanowania „zasady (polityki) jednych Chin” i powstrzymania się od szkodenia relacjom dwustronnym. Jednak w przeciwieństwie do agresywnej reakcji po wizycie marszałka Vystrčila na Tajwanie w 2020 roku, gdy ówczesny minister spraw zagranicznych Wang Yi zagroził, że „Czechy zapłacą srogą cenę”, obecnie Pekin jest – mimo wszystko – bardziej powściągliwy.

Taka reakcja może być związana z zabiegami Pekinu na rzecz poprawy relacji z Europą, nadszarpniętymi w związku z chińskim wsparciem dla Rosji w czasie wojny w Ukrainie, oraz chęcią wbicia klina w transatlantycką architekturę bezpieczeństwa na tle tejże wojny. Pewną rolę mogą również odgrywać czynniki gospodarcze. Aktywność chińskiego ambasadora w Pradze Feng Biao wskazuje, że Pekin nie składa broni w kwestii współpracy z czeskim przemysłem energetycznym (Chiny zostały wykluczone z przetargu na rozbudowę elektrowni w Dukovanach w styczniu 2021 roku). Z kolei wizyta ambasadora Fenga w zakładach samochodowych Škoda, sugeruje, że w kontekście sygnałów o wycofaniu się firmy z produkcji w Chinach, Pekin stara się podtrzymać zainteresowanie koncernu rynkiem chińskim, wskazując, że korzyści z tym związane będą „pozytywnie wpływać na stabilny rozwój stosunków chińsko-czeskich”.

**OŚRODEK SPRAW
AZJATYCKICH**
Uniwersytet Łódzki

RAPORTY OPINIE DORADZTWO

PIERWSZY W POLSCE UNIWERSYTECKI
THINK-TANK

DORADZTWO POLITYCZNE I BIZNESOWE

ZESPÓŁ Z PRAKTYKĄ W AZJI

www.osa.uni.lodz.pl

